

—Això vol dir més temps a l'estudi?

—Sí, però és molt més gratificant. Perquè, si no, hi vas amb idees preconcebudes i penses: "Això, a la maqueta, era més fresc." D'aquesta manera vas a l'estudi a buscar aquesta frescor i aquesta immediatesa. Ha estat un disc de primeres preses. No hem anat a buscar la presa número 14, que és la que tècnicament està més ben cantada. Hem anat a aprofitar la presa número 1 o 2. La idea és que la gent, a casa seva, tanqui els ulls i senti que la banda és allà mateix. Una mica més "garatge".

—El títol, *Souvenirs*, i també el telèfon de la portada, tenen alguna cosa dels anys setanta. Esteu en transició?

—No. I esperem que la transició hagi acabat ja!, trenta anys després de la mort de Franco... El telèfon que surt a la portada, el model Teide, l'hem tingut tots a casa. Jo crec que és un *souvenir* de la nostra generació. És tan obsolet que ja és *souvenir*. D'altra banda, el telèfon simbolitza, d'alguna manera, tots els sentiments que s'expressen en el disc. Potser símbol d'enyorança, de comiat, de trucada en espera, d'il·lusió.

—Aquest CD adjunta un full on els vostres fans us poden demanar cançons. Concretament diu: "Vols que Whiskyn's t'escrigui una cançó especialment composta per a tu?" Esteu malament d'inspiració?

—No. És perquè volem, d'alguna manera, agrair a la gent el fet que compri el nostre disc. Això, en definitiva, ens permet continuar gravant discos. Ara hi ha l'opció d'aconseguir els discos d'altres maneres i ens venia de gust agrair a la gent que encara avui dia va a la casa de discos que compri el CD. Com que títol és *Souvenirs*, vam tenir la idea de fer un *souvenir* número 13, un *souvenir* intransferible del grup cap a un fan. És un agraïment cap a tot el públic simbolitzat en un únic guanyador. Hem posat una butlleta dins del disc, que només pot aconseguir la gent que compri l'original, perquè ompli les seves dades, l'envii i farem un sorteig per veure qui s'emporta el *souvenir*. Serà una cançó per a una sola persona que nosaltres no publicarem ni editarem. El coneixerem, dinarem amb ell i li farem una cosa personal.

Àlex Milian

La tragèdia eivissenca de la Guerra Civil

'Vida i mort en una ciutat espanyola', el primer llibre sobre la Guerra Civil, publicat en anglès l'any 1937, apareix ara traduït al castellà (editorial Gadir). L'obra, d'Elliot Paul, descriu els canvis que el conflicte va provocar en el poble eivissenc de Santa Eulària des Riu.

Des de l'any 1937, en què fou publicat als Estats Units el llibre *Live and death in a spanish town* (*Vida i mort en una ciutat espanyola*), l'illa d'Eivissa esperava ansiosament que fos traduït al català o, almenys, al castellà. Ha estat necessari esperar tots aquests anys, però el volum ja es troba a les llibreries en aquesta segona llengua, gràcies a la iniciativa de l'editorial Gadir.

Live and death in a spanish town fou el primer llibre sobre la Guerra Civil es-

panyola publicat en anglès, per la qual cosa va tenir gran ressò tant als EUA com a Anglaterra, quan la conflagració encara estava en els inicis. El mateix president de la República, Manuel Azaña, va tenir l'oportunitat de llegir-lo en el seu exili i va elogiar-ne el contingut.

L'obra va ser escrita per Elliot Paul (1891-1958), periodista i escriptor nord-americà. Paul havia nascut a Massachusetts, va escriure guions per a Hollywood i va fer crítica cinematogràfica. Va lluitar a França durant la Primera Guerra Mundial, i l'any 1932, proclamada ja la República espanyola, va arribar a l'illa d'Eivissa, on va quedar-se a viure al poble de Santa Eulària des Riu, que el va enamorar.

Allà, en aquell escenari paradisiac i de quietud, va viure l'esclat de la Guerra Civil i els tràgics esdeveniments derivats dels horrors comesos pels dos bàndols en conflicte en una societat petita i familiar on semblava que aquestes coses eren impossibles.

Elliot Paul —d'ideologia progressista i favorable a la República— va escriure el llibre quan ja tenia uns quaranta anys. Analitza amb una prosa rica i atractiva els fets bèl·lics del poble i de la capital de l'illa, posant noms concrets i sense esquivar les crítiques i els elogis que li semblen oportuns en cada moment. El seu relat no és el d'un historiador, però tampoc el d'un exaltat, sinó el d'un observador amb capacitat per traslladar tot el que va veure damunt el paper.

Live and death in a spanish town comença descrivint com era el poble de Santa Eulària abans de la Guerra. "Just abans de sortir el sol, el carrer major de Santa Eulària i el camp que s'estenia darrere d'aquest com un ventall començaven a despertar. No hi havia reticència ni violència en aquell despertar, només alguns sorolls familiars que semblaven acompanyar la intensificació dels colors del nou dia. Davant hi havia la mar, on les barques de pesca també es movien, pausadament, dibuixant siluetes geomètriques. Les persia-

El periodista nord-americà Elliot Paul –al centre– va explicar com la Guerra va transformar Santa Eulària des Riu, un poble paradisiac, segons l'autor, abans que el conflicte el sotmetés als bombardejos i la repressió de tots dos bàndols.

nes repicaven quan Antoni les aixecava per obrir el cafè de l'hotel d'en Cosmi; l'ase d'en Ferrer bramava i, quan sentien el renou dels carros amb rodes de ferro o les passes d'un pescador que s'acostava al poble, els gossos que havien estat dormint damunt la pols del camí aixecaven les orelles, es posaven drets, s'estiraven i pujaven amb dignitat a la voravia [...]. Encara que els meus amics de Santa Eulària patissin infortunis que arruïnaren i destruïren les seues vides, abans d'això gaudiren durant molts d'anys d'una existència meravellosa. Mai no he vist una vida millor enlloc, una vida més adequada a les limitacions i a les capacitats humanes, un ritme més adaptat al benèfic entorn natural: un paisatge subtropical verd i el mar."

Però les coses canviaren ràpidament. A Eivissa, la Guerra començà en realitat l'agost del 1936. El dia 3 d'aquest mes, Elliot Paul narra com els republicans intentaven apoderar-se d'Eivissa, que s'havia posat del costat dels sublevats, amb el comandant Mestres al front. Avions del Govern republicà havien llançat damunt el poble milers de pamflets instant la població a obligar a rendir-se els seus comandaments militars, per evitar una massacre civil. L'ambient presagiava un desastre, per-

què els feixistes no tenien cap intenció de rendir-se, així que els habitants de Santa Eulària començaren a evacuar el poble:

"A tot el carrer principal i també en els carrerons es feien preparatius precipitats per a la fugida. Les dones empaquetaven en cistelles llesques de pa, carn o qualsevol cosa transportable. Es lligaven matalassos i flassades en fardells i, entre les males cares dels guàrdies civils i dels poquíssims feixistes armats que no sabien quines mesures prendre ni si n'havien de prendre cap, moltes famílies partiren cap a les muntanyes per passar la nit davall els arbres. He de dir que una tercera part de les famílies va passar aquella nit al bosc o amb parents del camp."

L'episodi més dramàtic de la Guerra Civil a Eivissa, o almenys el més recordat encara avui dia, va ser el bombardeig de la ciutat per avions feixistes i el posterior afusellament pels republicans, com a acte de venjança, d'un centenar de comerciants i camperols presos al castell de la ciutat, amb Abel Matutes (avi de l'exministre d'Exteriors d'Aznar) al capdavant. Així ho explica Elliot Paul: "El migdia del diumenge 13 de setembre, quatre avions sobrevolaren de sobte Eivissa i llançaren bombes damunt la multitud de dones i nens que

passejaven pel port. Dels cinquanta-cinc eivissencs que moriren, quarantadues eren dones o nens menors de deu anys. [...] A la nit, un dels presoners feixistes més joves va comentar a un dels guàrdies anarquistes: 'Ara ens toca a nosaltres'.

"Horroritzats per l'assassinat de dones i infants, i inflamats per la insolència feixista, els guàrdies s'apoderaren d'una metrallera i mataren a trets el qui havia parlat i tots els que l'envoltaven. Es va donar l'alarma i més anarquistes entraren corrents des dels barracons. Immediatament decidiren executar tot els presoners aquella nit, en grups de cinc. Com que els presoners es negaren a sortir al pati, es giraren les metralladores cap a l'edifici on estaven i els que no moriren metrallats els despatxaren amb baionetes. Després, els anarquistes anaren a l'hospital, tragueren Abel Matutes del seu llit plorant i l'afusellaren."

El llibre acaba amb la sortida de les tropes republicanes d'Eivissa just després d'aquests fets i l'arribada de l'exèrcit feixista, que inaugurarà una època de repressió contra els simpatitzants de la República que no acabà fins a la mort del general Franco, molts i molts anys més tard.

Joan Lluís Ferrer